

OUR ISLANDS
OUR DEAL

CÙMHNANT FÀS NAN EILEAN

SGRÌOBHAINN AN LÀN CHÙMHNANT

STROMNESS, ARCAIBH

Buidheachas do Orkney.com

CÙMHNANT FÁS NAN EILEAN : SGRÌOBHAINN AN LÀN CHÙMHNAINN

Le bhith a' cur ar làmh-sgrìobhaidh tha sinn a' daingneachadh ar co-dhealas ri làn coileanaidh air Cùmhnant Fàs nan Eilean.

Mr Ivan McKee MSP

Ministear Gnothachas, Malairt,
Turasachd agus Iomairt

Riaghaltas na h-Alba

Morair Offord à Garvel

Fo-rùnaire Stàit na Pàrlamaid do dh'
Alba

Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte

Comh James Stockan

Ceannard

Comhairle Eileanan Arcaibh

Comh Paul Steele

Ceannard

Comhairle nan Eilean Siar

Comh Emma Macdonald

Ceannard

Comhairle Eileanan Shealtainn

FREESTER ANN AN NESTING A
DEAS, SEALTAINN
Buidheachas do SIC

CÚMHNANT FÁS NAN EILEAN : SGRIOBHAINN AN LÁN CHÚMHNANT

Clàr-innse

1	Geàrr-chunntas Gnìomhach	6
	Co-theacsa	8
	Nearthan agus Cothroman ar n-Eileanan	8
	Dùbhlain ar n-Eileanan	9
	Buaidh Covid-19 agus Brexit	10
	Prìomhachasan Cùmhnant nan Eilean	11
2	Buaidh Cùmhnant Fàs nan Eilean	13
3	Tagraidhean Cùmhnant na Eilean	14
	Thar-shealladh air a' Phrògram agus Maoineachadh Phròiseict	15
	Cuspairean Cùmhnant Fàs agus Raointean In-thasgaidh	16
4	A' libhrigeadh Cùmhnant Fàs nan Eilean	28
	Aonta Riaghlachais	28
	Co-chomataidh Cùmhnant Fàs nan Eilean	28
	Bòrd Rianachd a' Phrògraim	28
	Bùird Ionadail a' Phrògraim	28
	Oifis Rianachd a' Phrògraim	30
	Sgrùdadh agus Aithriseachd	30
	Cunnart agus Sgrùdadh	32
	Às-sgrùdaidh	32

Geàrr-chunntas Gnìomhach

- Tha Cùmhnantan Fàs Cathair-bhailtean agus Roinnean agus Fàs a' stèidheachadh com-pàirtichean ùr gu libhrigeadh in-thasgaidhean ro-innleachdail fad-ùine gu piseach a thoirt air eaconamaidhean roinneil.
- Chaidh Cùmhnant Fàs nan Eilean a leasachadh le Comhairle nan Eilean Siar, Comhairle Eileanan Arcaibh agus Comhairle Eileanan Shealltainn, còmhla ri luchd-compàirt poblach, acadaimigeach, gnothachais, coimhearsnachd agus an treas roinn.
- Co-mhaoinichte suas gu £100millean bho Riaghaltas na h-Alba agus Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte (£50 millean bho Riaghaltas na h-Alba agus £50millean bho Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte), tarraingidh Cùmhnant Fàs nan Eilean tuilleadh in-thasgaidh suas ri £293millean ann am maoin co-fhreagairt.
- Tha cothrom aig Eileanan Arcaibh, Sealltainn agus Innse Gall air raon sònraichte de so-mhaoin agus cothroman eacanomaigeach aig a bheil cumhachd am bun-atharrachaidh a dh'fheumar gu atharrachadh ar slighe deamografach, cruth-atharrachadh a thoirt air eaconamaidh, agus cur gu mòr ri cliù na tha ar n-eileanan a' cur ri spionnadh eaconamach, iomadachd chultarail agus cliù eadar-nàiseanta Alba agus an Rìoghachd Aonaichte.
- Tha luchd com-pàirt air a thighinn còmhla gu ullachadh pasgan de thagraidhean coileanta a ni in-thasgadh anns na so-mhaoin agus na cothroman sin. Cuiridh Cùmhnant Fàs nan Eilean in-thasgadh ann an sia-deug phròiseactan agus prògraman stèidhichte air na trì cuspairean ro-innleachdail de ghualan ìosal; taic do ghnìomhachasan a tha fàs agus feadhainn a tha tighinn am bàrr; agus coimhearsnachd buan, an urra ri aonta air Làn-chùis Gnothachais.
- Tro na pròiseactan, tha sinn ag amas air piseach a thoirt air èifeachdas eaconamach, le 1,300 obraichean ro 2032, taic a thoirt do na h-eileanan a bhith air thoiseach le gualan aig ìre neoni san Rìoghachd Aonaichte, stèidheachadh bunait airson buadhachadh le fòcas air ùr-ghnàthas an dèidh COVID-19, freagairtean a' lorg air ar dùbhlain le àireamh-sluaigh agus fàs seasmhach thar ar coimhearsnachdan eileanach.
- Tha an sgrìobhainn seo a' togail air Aonta Teirmean Rùintean ris an deach ainmean a chur air 17 Màrt 2021, agus a' toirt thar-shealladh air prògram in-thasgaidh Cùmhnant Fàs nan Eilean. Tha e na aithris air dealas gach buidheann gu taic agus libhrigeadh Cùmhnant Fàs nan Eilean agus air a neartachadh le cruinneachadh de phàipearan taice.

CABHSAIR,
UIBHIST A TUATH
AGUS GRIOMASAIGH

CUMHNANT FAS NAN EILEAN : SGRÌOBHAINN AN LÀN CHÙMHNAINNT

1 Co-theacsa

- 1.1 Tha prìomhachasan Cùmhnant Fàs nan Eilean bonntaichte ann an neartan, cothroman agus dùbhlain ar n-eileanan.

Neartan agus Cothroman ar n-Eileanan

- 1.2 Tha cothroman agus dùbhlain sònraichte mu choinneamh na trì buidhnean eileanach, Arcaibh, Innse Gall agus Sealtainn, agus tha sin air co-obrachadh làidir a stèidheachadh anns na bliadhnachan mu dheireadh. Thàinig tagraidhean airson “Cùmhnant Fàs do nan Eilean” a-mach à obair a rinn na trì Comhairlean fo ‘Iomairt Ar n-Eileanan ri Teachd’, agus na tagraidhean in-thasgaidh a chaidh an leasachadh ann an co-bhonn ris an obair a chaidh a dhèanamh an lùib seo.

- 1.3 Tha na trì comhairlean air an fheadhainn as lugha an Alba le àireamh-sluaigh iomlan de 72,000 (1.3% de shluagh na h-Alba)¹ agus na coimhearsnachdan aca air an fheadhainn as iomallaich bho na meadhanan sluaigh ann an Alba agus an Rìoghachd Aonaichte. Gidheadh, a dh’aindeoin meud agus iomallachd tha na h-eileanan:

- **Mu thràth a’ libhrigeadh do dh’ eaconamaidhean Alba agus an Rìoghachd Aonaichte.** Tha ar n-eileanan a’ cur gu mòr ri eaconamaidh na Rìoghachd Aonaichte agus an Alba, le 50% de Bhàrr-luach iomlan àrachas-uisge na h-Alba (GVA), 30% de Bhàrr-luach iomlan iasg mara na h-Alba agus tha iad a’ làimhseachadh 13% den ola agus gas air a ghiullachd bho uisgeachan na Rìoghachd Aonaichte. Tha 77% de dh’fheusgain àraichte ann an Alba air an giullachd ann an Sealtainn.²

- **Comas sònraichte eaconamach.** Tha an stòras luth ath-nuadhachail as fheàrr san Roinn Eòrpa bho ghaoth, tonnan agus sruth-mara anns na h-eileanan le cothrom solarachadh suas ri 5% de dh’ iarrtas dealain Bhreatainn ro 2030 agus a’ togail Bàrr-luach iomlan de £750m do dh’ eaconamaidhean ar n-eileanan thairis air 15 bliadhna.³ Le 47% de dh’ oighreachd mara Alba agus 40% den oirthir, tha slighe a-steach aig na h-eileanan do chothroman eaconamaidh gorm nach deach fheuchainn fhathast leithid tuathan-gaoithe far a’ chosta, lùth bho thonnan agus sruthan-mara, àrachas-uisge seasmhach agus bith-theicneòlas na mara. Tha an dà làrach as fheàrr san Rìoghachd Aonaichte airson saideal a chur dìreach gu fànas aig Scolpaig, Uibhist a Tuath, agus Unst, ann an Sealtainn, a bhiodh na dhearbhadh gun greimicheadh an Rìoghachd Aonaichte air mòr earrann de dh’ eaconamaidh fànais na cruinne a thatar a meas fàs gu luach £490 billean ro 2030.⁴

1. Tuairmsean Àireamh-sluaigh Alba Meadhan 2021, Clàran Nàiseanta na h-Alba

2. Suirbhìdh Cinneas Tuathanas Maorach Alba 2021, Mara na h-Alba

3. Cothroman. Eaconomaigeach bho Lùth Ath-nuadhachail do Choimhearsnachdan Eileanan na h-Alba, Aithisg gu Riaghaltas na h-Alba (Màrt 2016), Baringa

4. Ro-innleachd Nàiseanta Fànais, Riaghaltas an Rìoghachd Aonaichte (Sultain 2021)

- **Tàladh ùidh bho air feadh an t-saoghail .** Tha ìomhaigh agus cliù aig ar n-eileanan air feadh an t-saoghail gu cunbhalach aig mullach liostaichean eadar-nàiseanta mar na h-àiteachan as fheàrr airson a bhith ag obair, a' fuireach agus a' tadhal.
- **Le dualchas chultarail, nàdarra agus airceòlais cliùiteach air feadh an t-saoghail.** Tha dà làrach a-mach à sia an Alba de làraich Dualchas Cruinne UNESCO anns na h-eileanan, Hiort agus Cridhe Nua-linn na Cloiche an Arcaibh, agus tha "Crùsbal Linn an Iarainn" ann an Sealtainn fo mheasadh airson inbhe dualchas cruinne san àm ri teachd. 'S e Hiort ann an Innse Gall an aon làrach Dualchas Cruinne UNESCO anns an Rìoghachd Aonaichte le dà inbhe (Cultarach agus Nàdarra) agus aon à 39 air feadh an t-saoghail. 'S ann an Sealtainn a tha an aon inbhe Cruinne Pàirce-geo UNESCO ann an Alba agus chan eil ach sia Pàirce-geo anns an Rìoghachd Aonaichte.
- **Le inbhe beatha ionmholta.** 'S e fìor àite anns na h-eileanan airson a bhith beò agus tha sin tric ga aithneachadh ann an suirbhidhean nàiseanta – le ìrean ìosal de dh' eucoir, sàr ìrean de choileanadh foghlaim, seirbheisean poblach math, agus fianais air coimhearsnachd làidir, ùr-ghnàthail agus co-obrachail a tha follaiseach ann an coimhearsnachd beothail, iomairt shòisealta agus san treas roinn.

■ Dùbhlain ar n-Eileanan

1.4 Tha dùbhlain sònraichte mu choinneamh ar n-eileanan ris am feum dèiligeadh ma tha sinn a' dol a mheudachadh ar comas eaconamach, gluasad gu gualan neon, le slighe in-ghabhail gu fàs, togail air beartas coimhearsnachd agus soirbheas thar gach pàirt de choimhearsnachdan ar n-eileanan.

- **Àireamh-sluaigh:** Tha dùbhlain deamografach mu choinneamh ar n-eileanan a tha nan cunnart a thaobh seasmhachd fad-ùine ar eaconamaidhean agus ar coimhearsnachdan. Tha coltas ann gum bi an àireamh-sluaigh nas lugha agus nas sine ro 2043. Tha eadar-dhealachadh air ìre nan dùbhlain deamografach thar ar n-eileanan, agus tha na cùisean sin gu sònraichte dian anns na sgìrean eileanach as iomallaiche. Anns a' mhòr-chuid, thatar an dùil ri lùghdachadh nas motha anns na h-eileanan den àireamh de dhaoine' òga agus daoine aig aois obrach na bhios sa chumantas an Alba, agus aig an aon àm tha an àireamh-sluaigh , 65+ a' dol am meud. Ro 2043, tha dùil gum bi lùghdachadh sluaigh anns na trì bhuidhnean eileanan (gu 65,949 bho sluaigh iomlan 72,010 ann an 2018), le Innse Gall a' faicinn an lùghdachadh as motha de 16%.⁵ Tha daoine' òga a' fàgail air a bhith na chleachdadh fad bhliadhnachan, gu cothroman foghlaim no cosnaidhean air tìr-mòr. Ann an rannsachadh le lomaire na Gàidhealtachd is nan Eilean (IGE) nochd miann am measg dhaoine' òga fuireach no gluasad chun sgìre – ach feumar nithean a bhith nan àite airson seo a choileanadh, ìrean pàighidh math, obraichean agus taigheadas aig àrd inbhe, cosgais bith-beò ìosal agus cothrom gluasad air adhart ann an dreuchd. ⁶

5. Metrix Data Measadh Sgìlean Roinneil (Giblean 2022)

6. Daoine' Òga agus a' Ghàidhealtachd is na h-Eileanan: Meudachadh Chothroman, HIE (2018)

- **Margaidh na h-obrach:** Bidh buaidh aig àireamh-sluagh nas lugha agus nas sine air an àireamh a bhios ann am margaidh na h-obrach anns na bliadhnachan ri teachd. Bidh meud iarrtas margaidh na h-obrach thairis an ath dheich bliadhna a toirt buaidh air gach roinn den eaconamaidh, le suas ri 7,100 obraichean a' tighinn an àirde anns na h-eileanan eadar 2024 agus 2031, a' gabhail àite feadhainn a tha a' fàgail dhreuchdan.⁷ Feumar strì mhòr ro-innleachdach a ghabhail òs làimh gu luchd-obrach a thàladh agus an cumail gu dèiligeadh ri dreuchdan bàn mar thoradh air leudachadh agus ath-lìonadh ann an roinnean gnàthaichte.⁶
- **Toraidhean:** Sa chumantas, ged tha barrachd dhaoine anns na h-eileanan sa mhargaidh obraich, 's ann nas isle nan àbhaist a tha toraidhean, glè mhòr ann an dàimh ris an seòrsa measgachadh a th' ann an eaconamaidh nan eilean agus cùisean co-cheangailte ri far a bheil iad suidhichte. Thatar a meas gum bi fàs eaconamach nas slaodaiche anns na h-eileanan an coimeas ri Alba agus an Rìoghachd Aonaichte air fad.
- **Cosgais bith-beò air eilean:** Tha iomallachd a' toirt buaidh mhòr air cosgais bith-beò, obair agus gnothachas air ar n-eileanan. Tha dachaighean eileanach a' coinneachadh ri cosgais bith-beò nas àirde na th' air tìr-mòr na h-Alba, fiù ann an sgìrean dùthchail na h-Alba. Tha seo air sgàth prìsean nas àirde air biadh, aodach agus bathar dachaigh; cosgais connaidh gu math nas àirde, fo bhuaidh an aimsir agus solar connaidh; agus slighean nas fhaide aig daoine ri siubhail, gu h-àraidh airson obair.⁸
- **Ceangal:** Tha maill air ar comas ùr-ghnàthas agus fàs air gnothachasan an urra ri obair digiteach le gu bheil an eadar-lìon agus ceangal fòn-làimhe truagh ann an iomadh pàirt de ar n-eileanan. Tha maill cuideachd air ar comas an lùib lùth ath-nuadhachail ri linn dìth comais air a' ghriod dealain agus eadar-cheangalan ri tìr-mòr. Tha soirbheachas ar eaconamaidh an urra ri ceangal comhdhail a tha taiceil do ghluasad gu, bho agus anns na h-eileanan, agus tha dùbhlain sònraichte fhathast an cois seo.
- **Taigheadas:** Tha cothrom air taighean so-ruigsinneach agus seasgair thairis air iomadachd de dh' amannan agus sgìrean deatamach ann an dàimh ri bhith tàrladh sluagh agus gan cumail. Tha margaidh taigheadais anns na h-eileanan an-dràsta na chnap-starra do dhaoine a' miannachadh obrachadh agus fuireach anns na h-eileanan, no a tha miannachadh gluasad gu na h-eileanan gu tòiseachadh air gnothachas no gabhail ri cothroman cosnaidh, a' fàgail gainnead sgìlean ann an cuid de roinnean agus sgìrean.
- **A' coileanadh Gluasad Cothromach gu Gualan Neoni:** Tha na h-ìrean as àirde de bhochdainn connaidh an Alba anns na h-eileanan, a dh' aindeoin ar suidheachadh sònraichte a thaobh ullachadh lùth ath-nuadhachail.

7. Measadh Sgìlean Roinneil, Cùmhnant Fàs nan Eilean, Leasachadh Sgìlean na h-Alba (Giblean 2022)

8. An Ìre as Lugha Teachd-a-steach do dh'Alba Iomallach: Ùrachadh Poileasaidh IGE (2016)

Buaidh Covid-19 agus Brexit

- 1.5 Chaidh Teirmean Rùintean airson Cùmhnant Fàs nan Eilean aontachadh sa Mhàrt 2021, dìreach bliadhna bho thoiseach galar Covid-19, agus trì mìosan an dèidh don Rìoghachd Aonaichte an Aonadh Eòrpach fhàgail. Tha na dùbhlain agus na cothroman ag èirigh a-mach às na tachartasan sin air buaidh a thoirt mar a chaidh tagraidhean Cùmhnant nan Eilean agus pròiseactan fa leth a leasachadh. Tha na tachartasan cuideachd air daingneachadh cho cudromach sa tha fòcas a' chùmhnaidh air togail eaconamaidhean roinneil làidir. Tha iad cuideachd air ùidh às ùr a tharraing gu cothroman 'stay-cations' air eileanan na h-Alba, còmhla ri obair aig astar agus ath-shuidheachadh. Leanaidh sgrùdadh air buaidh Covid-19 agus Brexit, còmhla ri cùisean sòiseo-eaconamach co-cheangailte, tro bhith a' libhrigeadh a' Chùmhnant

Prìomhachasan Cùmhnant nan Eilean

- 1.6 Tha fòcas prògram Cùmhnant nan Eilean air feum cumail agus tàrladh sluaigh, gu cothroman ùr le mòr-luach eaconamach agus taic a chumail ri na prìomh roinnean cur ri tuilleadh luach gu h-ionadail. Feumaidh sinn dearbhadh gu bheil dòchas ann airson cothroman cosnadh iomadach againn le pàigheadh math, deagh sgilean thar gach pàirt de ar n-eileanan. Ann a bhith a' leasachadh a' phrògram chaidh beachdachadh air buaidh shòisealta agus soirbheas san fharsaingeachd bho in-thasgadh, am bun-structar a tha dhìth a chum feum ar feachd-obrach gnàthaichte agus a dh'fhaodadh a bhith ann, agus cuid de na dùbhlain bho bhith a' fuireach, ag obair agus a' dèanamh gnothachas anns na h-eileanan.

1

2

3

4

STÀCAN YESNABY, ARCAIBH

EADAR EILEANAN
Buidheachas do An Lanntair

2 Buaidh Cùmhnant Fàs nan Eilean

1

2

3

4

- 2.1 Tha in-thasgaidh Cùmhnant Fàs nan Eilean ag amas air piseach a thoirt air cinneas eacanomaigeach, libhrigeadh suas ri 1,300 obraichean ro 2032, agus taic a chumail ri na h-eileanan a bhith am measg a' chiad àitean san Rìoghachd Aonaichte a' coileanadh gualan neoni.
- 2.2 Bidh Cùmhnant nan Eilean cuideachd:
- Stèidheachadh bun-structar port ùr a bhios cudromach gu eadar-nàiseanta agus aig am bi dleastanas cudromach a' cumail taice ri Alba agus an Rìoghachd Aonaichte gu targaidean gualan neoni a choileanadh.
 - Neartachadh suidheachadh nan eilean mar “obair-lannan beò” airson ùr-ghnathas na cruinne ann an teicneolas an gualan iosal, rannsachadh soirbheas agus cinneas-bidhe seasmhach ann an compàirt len oilthighean agus institiudan rannsachaidh.
 - Taisbeanadh don t-saoghal cho sònraichte sa tha an àrainneachd nàdarra, dualchas, cultar agus obair cruthachail.
 - Stèidheachadh bunait airson buadhachadh le fòcas air ùr-ghnathas an dèidh galar COVID-19 agus taic do dh'fhàs in-ghabhail thar gach coimhearsnachd eileanach.
- 2.3 Tha fàs in-ghabhail eacanomaigeach na bhun rùn de Chùmhnant nan Eilean agus thèid amalachadh tro leasachadh agus libhrigeadh a' phròiseict gu daingneachadh gu bheil buaidh chinnteach ann agus comann shòisealta cothromach, co-ionnan nar coimhearsnachdan eileanach.
- 2.4 Ceangal ri prìomhachasan togail beartas coimhearsnachd aig Riaghaltas na h-Alba, bidh sinn a' coimhead ri meudachadh in-thasgadh a chumail anns an eaconamaidh ionadail, le cuideam air modhan solarachd adhartach thar a' Chùmhnant Fàs, agus a' sireadh meudachadh air cosg, agus buannachd gu, luchd-solair ionadail, am feachd-obrach agus sruthan solarachd.
- 2.5 Tha Measadh Buaidh a' Chùmhnant Fàs air Coimhearsnachdan Eileanach air slighean a shònrachadh a bhios an sàs ann an libhrigeadh a' phrògram gu dearbhadh gum bi buaidh an in-thasgaidh rin fhaicinn air feadh gach pàirt de na trì buidhnean eileanach. A thuilleadh, thèid leantainn air coimhead ri mar a ghabhas ionnsachadh, deagh chleachdaidhean agus buannachdan ag èirigh a-mach à Cùmhnant nan Eilean an cuir an gnìomh thar gach roinn, sgìre agus làrach anns na h-eileanan.
- 2.6 S iad Innse Gall cridhe na' Ghàidhlig agus a cultar. Tha Gàidhlig air a fighe a-steach ann a Innse Gall cridhe na Gàidhlig agus a cultar. Tha Gàidhlig air a fighe a-steach ann an Cùmhnant Fàs nan Eilean, agus far a bheil seo comasach, bidh pròiseactan ann an Innse Gall dà-chànanach.

3 Tagraidhean Chùmhnant nan Eilean

- 3.1 Tha tagraidhean Chùmhnant nan Eilean uile a' cur ri àrd-amas ro-innleachdail a' Chùmhnaint agus aig an teis mheadhan tha fàs eacanomaigeach in-ghabhail agus seasmhach.
- 3.2 Lìbhrigidh Cùmhnant Fàs nan Eilean in-thasgadh de £50 millean an urra bho Riaghaltasan Alba agus na Rìoghachd Aonaichte, agus £293 millean ris a bheil dùil bho luchd chom-pàirt phròiseactan, ma thig aonta deireannach air cùisean gnothachas làidir. Tha e a' gabhail a-steach sia-deug pròiseactan ann an sgìrean sònraichte agus prògraman le fòcas ùr-ghnàthach anns gach eilean ann an raointean teicneolasan gualan ìosal, gnìomhachasan cruthachail agus soirbheas, agus sgilean agus tàrladh tàlant.
- 3.3 Lìbhrigidh Cùmhnant Fàs nan Eilean in-thasgadh de £50 millean an urra bho Riaghaltasan Alba agus na Rìoghachd Aonaichte, agus £293 millean ris a bheil dùil bho luchd chom-pàirt phròiseactan, ma thig aonta deireannach air cùisean gnothachas làidir. Tha e a' gabhail a-steach sia-deug pròiseactan ann an sgìrean sònraichte agus prògraman le fòcas ùr-ghnàthach anns gach eilean ann an raointean teicneolasan gualan ìosal, gnìomhachasan cruthachail agus soirbheas, agus sgilean agus tàrladh tàlant.

Thar-shealladh air a' Phrògram agus Maoineachadh Phròiseict

- 3.4 Tha an clàr gu h-ìosal a' toirt thar-shealladh de gach pròiseact ann an dàimh ri cuspair in-thasgaidh, na thatar an dùil a chosgais a' phròiseact agus a' mhaoin ris a bheil dùil bho Riaghaltasan na Rìoghachd Aonaichte agus Alba.
- 3.5 Thèid làn chùis gnothachais ullachadh airson gach pròiseact a' cleachdadh modhan an Leabhar Uaine airson aontachadh le Co-chomataidh Cùmhnant Fàs nan Eilean agus Riaghaltasan na Rìoghachd Aonaichte agus na h-Alba mus tèid maoineachadh a tharraing sìos. Ann a bhith ag ullachadh cùisean gnothachais feumaidh prìomh chom-pàirtichean dearbhadh gu bheil na tagraidhean maoineachaidh poblach anns na cùisean gnothachais a gèilleadh ri riaghailt Smachd Subsadaidh Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte.

Cuspair In-thasgaidh	Pròiseact / Prògram	Maoin Bho RA (£m)	Maoin Bho RRA (£m)	Co-mhaoin (£m)	Cosgais Iomlan Pròiseict
1. Stiùireadh an t-slighe gu gualan ìosal san àm ri teachd	ICNZ		16	-	16.5
	Mòr-aonad Connadh Teachdail aig Scapa Flow	6.5	-	42.8	49.3
	Mòr-aonad Lùth Innse Gall	-	11	124.5	135.5
	Cidhe Fìor Dhoimhneachd Uisge Dales Voe	9	-	24	33
2. Taic do Ghnìomhachasan a' fàs agus feadhainn ri teachd	Soirbheas Eileanan Cruthachail	3	2.6	4.5	10.1
	Leasachadh Innse Gall mar Cheann-uidhe	4	4	30.7	38.7
	Slighe Dualchas Cruinne Arcaibh	5.5	1	5.4	11.9
	Tuathanas Dìreach Arcaibh	0.5	1.5	1.7	3.7
	Shell-volution	-	4.4	2.2	6.6
	Biadh is Deoch Innse Gall	1.5	-	2.5	4
	Port Fànas 1	1	-	2.3	3.3
3. Coimhearsnachdan Seasmhach Beòthail	Eileanan Tàlantach	4.4	1.5	0.7	6.6
	ORIC2	-	8	5.7	13.7
	Ath-leasachadh Àrainn Shealtainn	3	-	-	3
	Ath-leasachadh Àrainn Innse Gall	1.5	-	0.5	2
	Ath-leasachadh Knab	9.6	-	45.3	54.9
	Cosgais Iomlan Phròiseactan	50	50	293	393

Cuspairean Cùmhnant Fàs agus Raointean In-thasgaidh

Cuspair 1: Stiùireadh an t-slighe gu Gualan Ìosal san àm ri teachd

- 3.6 'S e an àrd amas anns a' chuspair seo gum bi ar n-eileanan air a' chiad sgìrean san Rìoghachd Aonaichte a' choileanas targaid na Riaghaltasan le eimisean gualan neoni; a bhith mar luchd-stiùiridh na cruinne ann a bhith a' leasachadh agus a' gabhail ri teicneolasan agus pròiseasan co-cheangailte ris a' ghluasad seo, agus gu leasachadh gnothachas làidir gualan ìosal agus mar bhunait rannsachaidh a' reic bathar, seirbheisean agus eòlas air feadh an t-saoghail.
- 3.7 Lìbhrigidh Cùmhnant nan Eilean prògram de dh' in-thasgadh thairis air còig prògraman agus pròiseactan taobh-staigh a' chuspair seo, a' togail air bun-stèidh làidir gu na h-eileanan an gluasad nas luaithe gu gualan neoni. Thèid £43 millean de mhaoin Cùmhnant Fàs nan Eilean in-thasgadh anns na pròiseactan agus prògraman a leanas, a' tàrladh £191 millean bho stòrasan eile.

Ionad nan Eilean airson Gualan Neoni

- 3.8 Gheibh Ionad nan Eilean airson Gualan Neoni taic de cho-mhaoineachadh suas ri £16.5 millean bho Riaghaltasan na h-Alba agus na Rìoghachd Aonaichte (£0.5 millean bho Riaghaltas na h-Alba / £16 millean bho Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte).
- 3.9 'S e ionad ùr-ghnàthach uile-eilean a th' ann an Ionad nan Eilean airson Gualan Neoni a chumas taic ri Arcaibh, Sealtainn agus Innse Gall gu bhith nan coimhearsnachdan soillseachaidh ann an gluasad lùth le bhith a' rannsachadh, a' dèanamh deuchainn agus a' greasadh fuasglaidhean gu di-ghualanachadh a ghabhas a chleachdadh air feadh an t-saoghail, ag adhbharachadh tuilleadh GVA agus obraichean uaine anns na h-eileanan.
- 3.10 Bidh maoin Cùmhnant nan Eilean a' toirt taice do stèidheachadh goireas ionad bunaiteach aig Mòr-ionad Rannsachadh agus Ùr-ghnàthas Arcaibh, a' stèidheachadh innleachd di-ghualanachadh, agus in-thasgadh ann am pròiseactan calpa bun-atharrachaidh lùth ann an Arcaibh, Sealtainn agus Innse Gall.
- 3.11 Ann an Sealtainn, bidh Pròiseact Lùth Glan Shealtainn, a tha mar phàirt de ICNZ, cuideachd air an ainmeachadh mar phròiseactan bun-atharrachaidh lùth Shealtainn, a' cumail taice ri gluasad deatamach nan eilean air falbh bho dhealain-gualain gu lùth glan so-ruigsinneach. Thatar a rannsachadh roghainnean airson cleachdadh innleachdach air dealan agus giullachd, stòradh agus libhrigeadh air haidhreaidean uaine, còmhla ri cleachdadh an teas agus an ogsaidean a tha tighinn bhuaith.

- 3.12 'S e Ionad Lùth Mara na h-Eòrpa (EMEC) a bhios a stiùireadh a' phròiseact. Am measg luchd com-pàirt eile tha Oilthigh Heriot-Watt University, Aquatera Eàrr, Comhairle Eileanan Shealtainn, Comhairle nan Eilean Siar, Comhairle Eileanan Arcaibh, Lùth Coimhearsnachd na h-Alba agus Oilthigh na Gàidhealtachd is nan Eilean (UHI).

Mòr-ionad Connadh Teachdail Scapa Flow

- 3.13 Gheibh Mòr-ionad Connadh Teachdail Scapa Flow taic in-thasgaidh de £6.5 millean bho Riaghaltas na h-Alba.
- 3.14 Tha Mòr-ionad Connadh Teachdail mar phàirt de phròiseact nas fharsainghe gu Scapa Flow a leasachadh, an cala nàdarra le doimhneachd-uisge as motha san Roinn Eòrpa, agus Arcaibh a dhaingneachadh mar shàr ionad lùth uaine le aithne air feadh an t-saoghail. Bidh am Mòr-ionad Connadh Teachdail mar ghoireas stòraidh agus libhrigidh connadh gualan ìosal agus neoni, cuideachd na ionad giullachd airson haidhreaidean, ammonia, agus 's dòcha methanol, suidhichte air Cidhe ùr Uisge Domhainn air a thairgse do Scapa.
- 3.15 Bidh Mòr-ionad Connadh Teachdail a' toirt bun-structar do chonnaidhean mara uaine ann an Alba agus Ceann a Tuath na h-Eòrpa, a' daingneachadh agus a' fàs gnothachasan mara Arcaibh agus ga shuidheachadh mar phrìomh ionad solair do dh' Alba, an Rìoghachd Aonaichte & Roinn Eòrpa airson connaidhean le gualan ìosal no neoni. Cuiridh am pròiseact cuideachd ri bunait sgilean agus fastaidh Arcaibh ann an raon dì-ghualanachadh agus connaidhean gualan neoni, a' dìon soirbheas eacanomaigeach Arcaibh agus a chaidhean mar phàirt den ghluasad bho ola agus gas, ga dhèanamh nas fhasa gluasad gu h-ionadail gu connaidhean le gualan neoni agus ìosal.
- 3.16 'S e Ùghdarras Cala Arcaibh (pàirt de Chomhairle Eileanan Arcaibh) a bhios a' stiùireadh a' phròiseict. Thig in-thasgadh anns a' bhun-structar agus obair-phioba airson Mòr-ionad Connaidhean Teachdail bho Chaidhean Arcaibh agus theid ullachadh le buidheann san roinn phrìobhaideach airson a thogail agus obrachadh.

Mòr-ionad Lùth Innse Gall

- 3.17 Gheibh Mòr-ionad Lùth Innse Gall taic le in-thasgadh suas ri £11 millean bho Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte.
- 3.18 Suidhichte ann an Steòrnabhagh aig Port Uisge Domhainn ùr £50 millean aig Rubha Airinis, 's e goireas Giullachd, Stòraidh agus Libhrigidh Haidhreaidean Uaine a bhios sa mhòr-ionad agus ro 2030 bidh e a' solar Haidhreaidean Uaine airson 100% atharrachadh air Lìonra Gas na h-Alba airson Lìonra Pròpan Meadhan Baile Steòrnabhagh. Thèid an goireas an uairsin a leudachadh gu tuilleadh Haidhreaidean Uaine e a ghiullachd airson cleachdadh ionadail ann an teas agus comhdhail, agus le atharrachadh gu Ammonia no Methanol theid a ghluasad air soitheach mar às-mhalairt ann an tomad.

- 3.19 Thig buannachd mhòr eacanomaigeach bhon phròiseact ann an Innse Gall; taic do ghluasad ionadail agus nàiseanta gu gualan neoni tro mheudachadh giullachd haidhreaidean uaine; a bhith air thoiseach san Rìoghachd Aonaichte a thaobh 'Haidhreaidean airson Teas'; agus fuasgladh fhaighinn air irean ionadail de bhochdainn connaidh.
- 3.20 'S e Comhairle nan Eilean Siar a bhios a' stiùireadh a' phròiseact seo. Tha raon farsaing de luchd com-pàirt ro-innleachdail agus malairteach an sàs ann an co-bhanntachd a' phròiseict.

Cidhe Uisge Fìor Dhomhainn Dales Voe

- 3.21 Gheibh Cidhe Uisge Fìor Dhomhainn Dales Voe taic le in-thasgadh suas ri £9 millean bho Riaghaltas na h-Alba.
- 3.22 Tha doimhneachd uisge gnàthaichte aig puirt an Rìoghachd Aonaichte a' cur maill air comas an rìoghachd farpais airson nan clàran ola is gas is motha a tha ri aghaidh di-choimiseanadh anns na bliadhnachan tha romhainn agus taic airson togail agus cuir an gnìomh structaran mòra airson lùth gaoithe far an oirthir. Chaidh Dales Voe a shònrachadh mar an làrach is freagarraiche san Rìoghachd Aonaichte mar ghoireas di-choimiseanaidh air sgàth 's cho fàsach sa tha e, tha claisean nàdarra doimhneachd uisge ann agus tha an suidheachadh dlùth do bhun-structar gnàthaichte ola agus gas agus do làraich a bhios air an cleachdadh airson lùth gaoith far an oirthir agus roinn lùth gualan ìosal. Bidh cidhe ùr sa phròiseact le doimhneachd uisge de 21meatar an-toiseach agus ga mheudachadh gu 24meatar de dhoimhneachd còmhla ri làrach còmhnaid co-cheangailte. Bidh am pròiseact cuideachd ag ullachadh am bun-structar sònraichte a dh'fheumar airson taic ga chur an sàs, obrachadh agus glèidheadh agus a' cruinneachadh agus a' togail structaran gaoith far an oirthir. .

DALES VOE

Buidheachas do Ùghdarras Port Lerwick

3.23 Bidh am pròiseact seo a' toirt bun-atharrachaidh do Shealtainn agus a' meudachadh cliù ghnàthaichte Shealtainn ann an roinn dì-choimiseanadh. Leasaichidh e an aon cidhe le uisge fìor dhomhainn anns an Rìoghachd Aonaichte agus an aon phoirt le doimhneachd uisge comasach air gabhail ri na soithichean togail as motha san t-saoghal. Tha e cuideachd a' toirt cothroman sònraichte do roinn lùth gaoith far an oirthir. Stèidhichidh am pròiseact 100 cosnadh a mhaireas airson an ath 25 bliadhna, còmhla ri bhith a' stèidheachadh sreath solar ùr nach eil anns an Rìoghachd Aonaichte an-dràsta, a thuilleadh air buaidhean sònraichte GVA.

3.24 `S e Ùghdarras Port Lerwick a bhios a' stiùireadh a' phròiseict.

Cuspair 2: Taic do Ghnìomhachasan a' Fàs agus Feadhainn ri Teachd.

3.25 `S e àrd-amas a' chuspair seo gum bi ar n-eileanan a' toirt àrainneachd co-obrachail a' cumail taice ri obair cruthachail, ùr-ghnathas, fàs agus leasachadh cinneas anns na prìomh roinnean gnìomhachas eileanach, agus brath a ghabhail air so-mhaoin shònraichte nan eilean gu stèidheachadh gnìomhachasan ùr, mòr fhàs seasmhach san àm ri teachd.

3.26 Bidh Cùmhnant nan Eilean a' libhrigeadh prògram in-thasgaidh thar sia prògraman agus pròiseactan air an dealbh gu greasadh fàs eacanomaigeach agus ùr-ghnathas. Thèid £29 millean de mhaoin eachadh Cùmhnant Fàs nan Eilean in-thasgadh anns na pròiseactan agus prògraman a leanas, a' tàrladh £49 millean eile bho stòrasan eile.

Soirbheas Eileanan Cruthachail

3.27 Gheibh Prògram Soirbheas Eileanan Cruthachail in-thasgadh còmhla de £5.6 millean bho Riaghaltas na h-Alba agus na Rìoghachd Aonaichte (£3 millean bho Riaghaltas na h-Alba / £2.6 millean bho Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte). `S e maoineachadh bhliadhnail a bhios ann an £600k de mhaoin Riaghaltas na h-Alba.

3.28 `S e prògram thar-eilean a th' ann an Soirbheas Eileanan Cruthachail, ag amas air cliù nan eilean a neartachadh mar sàr mheadhanan cruthachail agus gu meudachadh buaidh eaconamach agus sòisealta eaconamaidh cruthachail nan eilean. Libhrigidh in-thasgadh Cùmhnant nan Eilean lionra Mòr-ionadan Cruthachail air feadh nan eilean, le goireasan, àite agus taic do luchd-cleachdaidh cruthachail a' meudachadh an comas obrachaidh agus seasmhachd eacanomaigeach nam measg:

- Seann Oifis a' Phuist, Stromness, Arcaibh, fo stiùir Ionad Ealain a' Chidhe
- Ionad Còmhnaidh Ealain, Birsay, Arcaibh, fo stiùir Ionad Ealain a' Chidhe
- Ionad Obair Cruthachail An Lanntair, Eilean Leòdhais
- Ionad Obair Cruthachail Taigh Chearsabhagh, Loch nam Madadh, Uibhist a Tuath

- 3.29 A' cumail taice ri na pròiseactan calpa tha prògram maoin bhliadhnail agus Rannsachadh is Leasachadh le fòcas air co-obrachadh eadar-nàiseanta agus iomlaid eòlais, rannsachadh acadaimigeach agus gnìomh cruthachail iar-cheumnach, le Ionad nan Eilean airson Obair Cruthachail do dhaoine suas ann am bliadhnachan.
- 3.30 Stèidhichidh am prògram obraichean ùra ann an roinn gnìomhachasan cruthachail nan eilean, a' cumail taice ri gnothachasan cruthachail gu tuilleadh cinneis, neartachadh ìomhaigh eadar-nàiseanta ar gnìomhachasan cruthachail, teachd-a-steach rannsachaidh a thàrladh gu na h-eileanan, agus neartachadh ìrean soirbheis anns na h-eileanan.
- 3.31 Fo stiùir Chomhairle nan Eilean Siar, chaidh am prògram a leasachadh tro chom-pàirteachas làidir eadar na trì ùghdarrasan ionadail ann an Arcaibh, Sealtainn agus Innse Gall; Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean; buidhnean ealain agus cultair anns na h-eileanan, An Lanntair, Ionad Ealain a' Chidhe, Buidheann Leasachaidh Ealain Shealtainn agus Taigh Chearsabhagh; Ionad UHI airson Obair-cruthachail anns na h-Eileanan; agus Seirbheis Slàinte Nàiseanta.

Leasachadh Innse Gall mar Cheann-uidhe

- 3.32 Gheibh Leasachadh Innse Gall mar Cheann-uidhe in-thasgadh suas ri £8 millean bho Riaghaltas na h-Alba agus Riaghaltas an Rìoghachd Aonaichte (£4 millean bho Riaghaltas na h-Alba / £4 millean bho Riaghaltas an Rìoghachd Aonaichte).
- 3.33 Bidh Leasachadh Ceann-uidhe a' leasachadh agus a' cur ri so-mhaoin cultair is dualchais Innse Gall, agus a' libhrigeadh goireasan agus ùidhean ùra co-fhreagarrach aig còig prìomh làraich tro Innse Gall. Thig maoineachadh calpa tro Chùmhnant nan Eilean a' libhrigeadh ùidhean dualchais/cultair ùra no ath-leasaichte do luchd-tadhail (dà ionad gnàthaichte agus trì ionadan ùra) mar a leanas:
- Slighe Hiort.
`S e Hiort an aon làrach san Rìoghachd Aonaichte air a chomharrachadh le dà Làrach Dualchas Cruinne, ach chan eil inbhe shònraichte Hiort, no a' chudrom san t-saoghal ga fhoillseachadh mar feart làidir ann an eaconamaidh turasachd Innse Gall. Bidh Slighe Hiort a' coimhead ri seo a fhreagairt tro stèidheachadh lionra de thrì ionadan luchd-turais (ann an Leòdhas, Na Hearadh agus Uibhist a Tuath).
 - Calanais: Ionad Nua-linn na Cloiche.
`S e seo cridhe shuaicheanta nua-linn na cloiche ann an Innse Gall, tursachan suas ri 4 meatair a dh' àirde agus air a bhith air an làrach suas ri 4,000 bliadhna. Le tairgsean in-thasgaidh anns an làrach agus anns a' ghoireas co-cheangailte do

HIORT

luchd-tadhail bidh Tursachan Chalanais agus an Ionad co-cheangailte air an toirt còmhla mar aon cheann-uidhe do luchd-turais agus a' stèidheachadh mar shàr-ùidh dualchais cruinne, agus bithear a' sireadh inbhe Làrach Dualchas na Cruinne bho UNESCO.

- Ionad an lolaire.
Ionad an lolaire, Steòrnabhagh, ag amas air a bhith na ùidh àrd-inbhe do luchd-turais, a bhios a' cuimhneachadh agus a' toirt fiosrachaidh air sgeul bhrònach mòr-thubaist mara an lolaire.

- 3.34 Ionad an lolaire, Steòrnabhagh, ag amas air a bhith na ùidh àrd-inbhe do luchd-turais, a bhios a' cuimhneachadh agus a' toirt fiosrachaidh air sgeul bhrònach mòr-thubaist mara an lolaire.
- 3.35 Bidh Comhairle nan Eilean Siar a' stiùireadh a' phrògram, ag obair gu dlùth le Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean, Turasachd Innse Gall agus Visit Scotland. Tha na còig pròiseactan uile air an libhrigeadh le buidheann sònraichte fo stiùir na coimhearsnachd agus bidh sealbh air a' choimhearsnachd air an so-mhaoin.

Sligh Dualchais Cruinne Arcaibh

- 3.36 Gheibh Slighe Dualchais Cruinne Arcaibh taic in-thasgaidh de £6.5 millean bho Riaghaltas na h-Alba agus Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte (£5.5 million Riaghaltas na h-Alba / £1 million Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte).
- 3.37 Tha eaconamaidh turasachd Arcaibh stèidhichte air eachraidh agus cruth-thìre iongantach nan eilean. Aig teis-mheadhan na cùise tha Meadhan Nua-linn na Cloiche Arcaibh na Làrach Dualchais na Cruinne, cruinneachadh cudromach de sheann thoglaichean is tuineachaidhean, a' gabhail a-steach Cearcall Brodgar, Tursachan Stenness, Barpa Maeshowe, agus an tuineachadh ainmeil aig Skara Brae.
- 3.38 Stèidhichidh pròiseact Slighe Dualchais Cruinne Arcaibh sàr-ùidh turasachd seasmhach a' toirt cruth-atharrachaidh air eòlas luchd-turais tro in-thasgadh anns na làraich agus am bun-structar mun cuairt. Cleachdar teicneolasan ùr-ghnàthach ann a bhith a' rianachd luchd-turais, roghainnean còmhaidh gualan ìosal agus neoni air na làraich agus a' brosnachadh luchd-turais tadhail air àiteachan eile ann an Arcaibh.
- 3.39 Cuiridh in-thasgadh Chùmhnant Fàs nan Eilean ri eòlas luchd-turais agus thèid dìon air Làrach Dualchais na Cruinne agus an àrainneachd ionadail, meudachadh buannachdan eacanomaigeach bho thurasachd ann an dòigh seasmhach, agus a' sgaoileadh buannachdan sòiseo-eacanomaigeach turasachd air feadh nan eilean.
- 3.40 Bidh Comhairle Eileanan Arcaibh, àrainneachd Eachdraidheil Alba, agus Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean nan com-pàirtichean air a' phròiseact.

Tuathanas Dìreach Arcaibh

- 3.41 Gheibh Tuathanas Dìreach Arcaibh taic le in-thasgadh suas ri £2 millean bho Riaghaltas na h-Alba agus Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte (£1.5 millean bho Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte / £0.5 millean bho Riaghaltas na h-Alba).
- 3.42 Tron in-thasgaidh thèid tuathanas dìreach nan eilean a thogail le Colaist Arcaibh agus an Institiud Àiteachais, le lùth ath-nuadhachail ga obrachadh.
- 3.43 Stèidhichidh am pròiseact Arcaibh mar àite air thoiseach ann an dealbhadh tuathanas dìreach agus teicneolas ath-nuadhachail ann an co-theacsa eileanach agus air an tuath, a' meudachadh eòlais ann an teicneolas ath-nuadhachail tuathanas dìreach, a' cur ri rannsachadh àiteachais agus comas ùr-ghnàthas, a' cruthachadh obraichean uaine seasmhach aig àrd-inbhe, tuilleadh solair ionadail air biadh, agus a' meudachadh cinneas ghnòthachasan.
- 3.44 Tha pròiseact Tuathanas Dìreach Arcaibh fo stiùir Colaist Arcaibh, pàirt de Chomhairle Eileanan Arcaibh agus com-pàirtiche acadaimigeach Oilthigh na Gàidhealtachd is nan Eilean, a' co-obrachadh le Institiud James Hutton agus Teicneolasan IGS Technologies Eàrr., agus co-cheangailte ri prìomh phròiseactan eile ann an Cùmhnant nan Eilean.

Shell-volution

- 3.45 Gheibh Shell-volution taic in-thasgaidh suas gu £4.4 millean bho Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte.
- 3.46 Chaidh pròiseact Shell-volution a dhealbhadh mar phrògram teicneolas ùr agus ùr-ghnàthach a' toirt cothrom do roinn àrachas feusgain ann an Sealtainn fàs seasmhach san àm ri teachd ann an suidheachadh gualan ìosal, agus nas fharsainghe air feadh Alba. Tro phrògram de dh'ìrean rannsachaidh is leasachaidh, le fòcas air modhan tuathanas nas fheàrr ann an àrainneachd na mara, bidh cothrom aig ghnòthachasan beaga anns an roinn pàirt a bhith aca anns am fàs ris a bheil dùil ann an cinneas suas gu 18,000 tunna ro 2037.
- 3.47 Thig àrdachadh ann an cinneas, èifeachdas agus sùbailteachd nan làrach tuathanas gnàthaichte, agus thèid làraich ùr an leasachadh. Ann a bhith a' cumail taice ris, tha dùil gun tig àrdachadh ri cosnaidhean san roinn seo suas gu 50%. Thatar den bheachd gu bheil comas aig na margaidhean malairteach gabhail ris an àrdachadh seo ann an cinneas, agus gheibh luchd-giullachd fheusgain an Alba buannachd bho fhàs seasmhach ann an tuathanas.
- 3.48 Tha pròiseact Shell-volution fo stiùir Oilthigh na Gàidhealtachd is nan Eilean, ann an co-obrachadh dlùth ris a' ghnìomhachas.

Prògram Biadh is Deoch Innse Gall

- 3.49 Gheibh Prògram Biadh is Deoch Innse Gall taic le in-thasgadh suas ri

SEAS THE CATCH
Buidheachas do Slighe gu Gnothachas Innse

1
2
3
4

CÙMHNANT FÀS NAN EILEAN : SGRÌOBHAINN AN LÀN CHÙMHNAINN

£1.5 millean bho Riaghaltas na h-Alba.

- 3.50 Cuiridh Prògram Bidh is Deoch in-thasgadh ann am bun-structar air feadh Innse Gall gu taic a chur ri leasachadh prìomh ghnìomhachasan bidh is deoch. Chaidh an in-thasgadh seo aontachadh mar phrìomhachas le riochdairean uachdarain coimhearsnachd, àrachas-uisge agus iasgach. Stèidhichidh am prògram ionadan-bidhe ann an Uibhist a Deas, Na Hearadh agus Leòdhas, a' togail aonadan agus margaidhean ann an sgìrean far nach eil ullachadh cheana. Le in-thasgadh ann an cidheachan is calaidhean shònraichte bidh goireasan nas fheàrr a' toirt cothrom do bhataichean-iasgach ionadail a bhith a' solar dìreach don mhargaidh ionadail. Meudaichidh in-thasgadh calpa ann an comas agus ùr-ghnàthas cinneas bidhe tro ghiullachd bidhe eileanach agus ag àrdachadh cuibheann luach giullachd stèidhichte ann an Innse Gall.
- 3.51 Tron phrògram thèid gnothachasan a stèidheachadh agus am fàs a' fàgail gum bi raon de chothroman cosnadh ùr rim faighinn. Thèid margaidhean ùra biadh is deoch ionadail an leasachadh mu choinneamh cothroman sa mhargaidh co-cheangailte ri iomadachd bathar agus tuilleadh luach, a' meudachadh sùbailteachd eacanomaigeach, beartas agus soirbheas coimhearsnachd.
- 3.52 Tha am prògram ro-innleachdach fo stiùir Chomhairle nan Eilean Siar. Thèid gach pròiseact calpa a libhrigeadh le roinn poblach sònraichte no le buidheann coimhearsnachd.

Port Fànas 1

- 3.53 Gheibh Port Fànas 1 in-thasgadh suas ri £1 millean bho Riaghaltas na

h-Alba.

3.54 Tha Port Fànas 1 ag amas air freagairt air margaidh a tha sìor fhàs co-cheangailte ri gnìomhan pàirt-chuairt fànais, le bhith a' togail raon-itealaich beag, freagarrach, aig làrach Taca Scolpaig (Uibhist a Tuath) agus a' gabhail a-steach a' bhun-structar gnàthaichte aig Raon-rocaid MOD Innse Gall, a' stèidheachadh prìomh raon-itealaich malairteach na Rìoghachd Aonaichte. Cuiridh in-thasgadh Chùmhnant nan Eilean Islands taic ri leasachadh roan-itealaich deiseil airson margaidh pàirt-chuairtean fànais, le goireasan agus seirbheisean air an dealbh gu freagairt air feuman sònraichte raon itealaich.

3.55 Bidh seo na bhuannachd sònraichte do dh' Uibhist Iedo 25 neach ro 2025, a' toirt seachad cothroman trèanaidh, agus a' daingneachadh prothaid eaconamach mar thoradh air obair togail agus an obair a bhios co-cheangailte ri raon-itealaich.

3.56 Thèid Port Fànas 1 a libhrigeadh tro chaidreachas ro-innleachdail fo stiùir Chomhairle nan Eilean Siar.

Cuspair 3: Coimhearsnachdan Làidir, Seasmhach

3.57 Tha e na àrd-amas fon chuspair seo gun tèid ar n-eileanan aithneachadh airson sàr inbhe beatha do ar coimhearsnachdan uile, mar àiteachan tarraingeach agus so-ruigsinneach do dhaoine òga agus teaghlaichean a bhith beò ann agus a' coileanadh an comasan, agus far am faod sibh a bhith fallain, dòigheil gu seann aois. Mar sin, tha sinn air atharrachadh an comharra air dealbh àireamh-sluaigh san ùine fhada.

3.58 Cuiridh Cùmhnant Fàs nan Eilean in-thasgadh ann an còig pròiseactan a neartachadh goireasan acadaimigeach agus rannsachaidh anns na trì bhuidhnean eileanan, a' cur taice ri leasachadh sgilean agus tionnsgalachd agus a' libhrigeadh pròiseact mòr a' comharrachadh àitean ann an Lerwick, Sealtainn. Thèid in-thasgadh de £28 millean bho mhaoine Chùmhnant Fàs nan Eilean gu na pròiseactan agus prògraman a leanas, agus a' tarraing £52 millean bho stòrasan eile.

Eileanan Tàlantach

3.59 Gheibh Eileanan Tàlantach taic le in-thasgadh de £5.9 millean bho Riaghaltas na h-Alba agus Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte (£4.4

ÀRAINN RANNSACHAIDH AGUS
ÙR-GHNATHAS ARCAIBH
Buidheachas do Orkney.com

millean de mhaoin bhliadhnail bho Riaghaltas na h-Alba / £1.5 millean de mhaoin chalpa bho Riaghaltas na Rìoghachd Aonaichte).

- 3.60 Fo Phrògram Eileanan Tàlantach thig cothroman cosnaidh ann am foghlam, sgilean, tionnsgalachd agus ùr-ghnàthas ann an ionadan-obrach ar n-eileanan. Meudaichidh e an ìre de dh' obair oilthigh anns nah-eileanan, agus cumaidh e taic ri gnothachasan eileanach ann a bhith a' feuchainn agus a' malairt beachdan ùra. Tha cuspair gluasad gu gualan neoni agus taic do dh' obraichean uaine seasmhach na phrìomhachas tron phrògram.
- 3.61 Bidh Oilthigh na Gàidhealtachd is nan Eilean a' stiùireadh a' phròiseact, ag obair gu dlùth le lomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean agus luchd com-pàirt acadaimigeach mar Oilthigh Robert Gordon agus Oilthigh Heriot-Watt. Tha com-pàirteachas Eileanan Tàlantach cuideachd a' gabhail a-steach riochdairean bho na trì ùghdarrasan eileanach, Leasachadh Sgilean na h-Alba agus Comhairle Maoineachaidh na h-Alba.

Àrainn Rannsachaidh is Ùr-ghnàthas Arcaibh 2 (ORIC 2)

- 3.62 Gheibh ORIC 2 taic le in-thasgadh suas gu £8 millean bho Riaghaltas an Rìoghachd Aonaichte.
- 3.63 Bidh pròiseact Àrainn Rannsachaidh is Ùr-ghnàthas Arcaibh 2 (ORIC 2) a' toirt àite deatamach gus a lean fàs is leudachadh air Àrainn Rannsachaidh is Ùr-ghnàthas Arcaibh (ORIC) mar bhunait airson co-obrachadh acadaimigeach. Tha ORIC suidhichte ann an Stromness, le buidhnean eile air an àrainn, nam measg Ionad Lùth Mara na h-Eòrpa, (EMEC), Oilthigh Heriot-Watt HWU), Aquatera, Oilthigh Robert Gordon agus Lùth Solo. Tha iad seo aig fìor thoiseach rannsachaidh, teagaisg agus co-chomhairleachaidh ann an dàimh ri ath-nuadhachadh bho lùth mara agus teicneolasan gualan ìosal, agus tha an àrainn a' toirt spionnadh gu tàrladh gnothachasan àrd-luach agus cothroman cosnaidh do dh' Eileanan Arcaibh agus an roinn san fharsaingeachd.
- 3.64 Tha pròiseact tairgste ORIC Ìre 2 (ORIC 2) a' gabhail a-steach grunn de dh' in-thasgaidhean calpa air feadh an Àrainn a bhios a' cur gu mòr ri lèirsinn agus frèam-obrach san ùine-fhada. Bidh seo a' gabhail a-steach coileanadh gualan neoni thar an Àrainn, ath-leasachadh sealbh gu 'Mòr-ionad lomlaid agus Àrach ORIC', agus ceumannan gu leasachadh inbhean agus meudachadh air àitean gan leigeil air màl anns na toglaichean

gnàthaichte.

- 3.65 Bidh ORIC 2 a' cur taice ri fàs ghnòthachasan agus bhuidhnean a tha an sàs ann an gualan ìosal, innleadaireachd mara agus teicneolasan agus seirbheisean co-cheangailte. Bidh e a' toirt goireasan dhan àrainn a bhios a' brosnachadh co-obrachadh eadar bunait eòlais, gnothachas, maoineachadh, a' stèidheachadh àitean agus eadar coimhearsnachdan eile gu meudachadh chothroman airson teicneolasan ùra a thighinn còmhla. Bidh in-thasgadh cuideachd a' stèidheachadh goireasan àrach ghnòthachasan a' fuasgladh chothroman malairteach don rannsachadh agus teicneolasan a tha a' tighinn am bàrr.

- 3.66 `Se Com-pàirteachas Do-mhaoin Eàrr a th' ann an ORIC eadar Comhairle Eileanan Arcaibh agus Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean.

Ath-leasachadh Àrainn Shealtainn

- 3.67 Gheibh pròiseact Ath-leasachadh Àrainn Shealtainn in-thasgadh suas ri £3 millean bho Riaghaltas na h-Alba. Chaidh an tairgse a bh' ann roimhe aig ìre Teirmean Rùintean a-thaobh pròiseact Àrainn Ùr-ghnàthas Fànais Shealtainn air a fhighe a-steach dhan phròiseact seo. Chaidh na buidseatan an toirt ri chèile agus chaidh eileamaidean trèanaidh, foghlaim agus rannsachaidh bho Àrainn Ùr-ghnàthas Fànais an ath-shuidheachadh ann an Ath-leasachadh Àrainn Shealtainn mar phàirt de rùn UHI Shealtainn leasachadh solair ann an dàimh ri roinn fànais.
- 3.68 Tha fòcas a' phròiseict air stèidheachadh nua-ghoireasan ionnsachaidh agus trèanaidh aig àrd inbhe agus modhan ùr-ghnàthach gu ionnsachadh digiteach agus aig astar, air an dealbh gu feuman sònraichte coimhearsnachdan Shealtainn. Cuidichidh am pròiseact ri coinneachadh ri feumalachdan trèanaidh agus leasachadh sgilean feumail do roinnean gnothachais ionadail ùr is gnàthaichte a' gabhail a-steach lùth ath-nuadhachail, di-choimiseanadh agus a' cur saidealan dhan speur, le bhith a' dèanamh seo bidh am pròiseact a' cur ri leasachadh eacanomaigeach agus fàs in-ghabhail anns na h-eileanan agus ri eaconamaidh gualan neoni.
- 3.69 Bidh seo a' gabhail a-steach Seòmar Newton, seòmar bogaidh, leasachadh bùithtean-obrach agus ionadan ionnsachaidh. Gabhaidh e a-steach bun-atharrachaidh air àiteachan gnàthaichte aig àrainnean aig Lerwick agus Scalloway gus na h-àiteachan sin a dhèanamh nas tarraingiche do dh' oileanaich thraidiseanta agus, tro amalachadh air teicneolasan ùr, barrachd chothroman gu ruighinn air luchd-ionnsachaidh aig astar agus gnothachasan eileanach. Cuideachd, thèid goireasan agus innealan gluasadach an stèidheachadh a' toirt barrachd chomasan ruighinn tuilleadh dhaoine.
- 3.70 Tha pròiseact Ath-leasachadh Àrainn Shealtainn ga stiùireadh le UHI Shealtainn.

Ath-leasachadh Àrainn Innse Gall

- 3.71 Gheibh Ath-leasachadh Àrainn Innse Gall taic le in-thasgadh suas gu £1.5 millean bho Riaghaltas na h-Alba.

- 3.72 Thèid ùrachadh air pròiseact Ath-leasachadh Àrainn Innse Gall le leudachadh air goireasan agus na teicneolasan ionnsachaidh ri fhaighinn aig UHI Innse Gall a chumas taice ri nua-churraicealam mu choinneamh feumalachdan buidheann oileanaich an 21mh linn agus mar an ceudna an eaconamaidh ionadail agus feachd na h-obrach.
- 3.73 Tron phròiseact thig bun-atharrachadh air Foghlam Adhartach agus aig Àrd-ìre a gheibhear ann an Innse Gall. Bidh na goireasan leasaichte, cothroman ionnsachaidh is trèanaidh a' tàrladh barrachd dhaoine a thighinn a dh' fhuireach no do dh' oileanaich agus a' cur taice ri feuman gnàthaichte is teachdail an eaconamaidh ionadail agus bunait sgilean.
- 3.74 Tha pròiseact Ath-leasachadh Àrainn Innse Gall ga stiùireadh le UHI Innse Gall.

Ath-leasachadh Knap

- 3.75 Gheibh Ath-leasachadh Knap taic le in-thasgadh suas gu £9.6 millean bho Riaghaltas na h-Alba.
- 3.76 Tha pròiseact Ath-leasachadh Knap Shealtainn ag amas air a dhol nas fhaide na pròiseact taigheadas sìmplidh, le bhith a' libhrigeadh làrach cleachdadh measgaichte a' gabhail a-steach deagh dhòigh beatha suas gu seann aois, ùr-ghnàthas cruthachail, soirbheachas agus cleachdadh brìghmhor air àite poblach, còmhla ri taigheadas freagarrach dhan àm ri teachd agus a tha a' toirt cothruim subailte air obair agus beatha. Bidh an leasachadh a' gabhail a-steach:
- sònrachadh meudaichte air an taigheadas tairgste;
 - ionad cruthachail;
 - àite-fuirich do dh' oileanaich.
 - raon poblach àrd inbhe.
- 3.77 Le maoin bhon Chùmhnant bidh cothrom coisg air leasachadh iomchaidh dhan àm ri teachd, na mheasg taigheadas èifeachdas air lùth, beatha le taic teicneolais, àitean airson obair bhon dachaigh, leasachadh air lìonra agus puingean dealain chàraichean. Bidh taghadh air na h-eileamaidean sin an urra ri fianais acadaimigeach a' mineachadh na freagairtean as fheàrr ann an suidheachadh Shealtainn. Bidh dearbhadh air àrd inbhean èifeachdas lùth a' toirt piseach air stoc thaigheadais ann an Sealtainn, a' lùghdachadh ìrean bochdainn connaidh agus eimiseanan. Tha dùil gum bi buaidh aig eileamaidean poblaich a' phròiseict air soirbheas agus mothachadh air coimhearsnachd. Bidh am pròiseact na shamhla airson leasachaidhean gualan ìosal eile ann an Sealtainn le bhith a' taisbeanadh mar a ghabhas a leithid a libhrigeadh na cosgaisean co-cheangailte ri freagairtean gualan ìosal anns na h-eileanan.
- 3.78 Tha pròiseact Ath-leasachadh Knap a' tighinn fo stiùir Comhairle Eileanan Shealtainn, ag obair ann an com-pàirteachas le Buidheann Ealan Shealtainn air an ionad cruthachail agus UHI Shealtainn air taobh àite-fuirich do dh'oileanaich.

4 A' libhrigeadh Cùmhnant Fàs nan Eilean

Aonta Riaghlachais

- 4.1 Tha Aonta Riaghlachais ann eadar na trì ùghdarrasan ionadail a tha a' stèidheachadh ar Plana Riaghlachais. Tha plana riaghlachais ann gu dearbhadh buileachadh soirbheachail air na pròiseactan agus prògraman uile, agus gu meudachadh ionnsachadh agus ceangal anns agus eadar na h-eileanan agus na pròiseactan.

Co-chomataidh Cùmhnant Fàs nan Eilean

- 4.2 Chaidh Co-chomataidh Cùmhnant Fàs nan Eilean a' stèidheachadh le na trì ùghdarrasan ionadail a' com-pàirteachadh, Comhairle Eileanan Shealtainn, Comhairle Eileanan Arcaibh agus Comhairle nan Eilean Siar, ann an 2021. Tha an Co-chomataidh na prìomh bhuidheann co-dhùnaidh dhan Chùmhnant. Tha na trì ùghdarrasan ionadail air aontachadh a bhith nan Ùghdarras Bunaiteach air a' Cho-chomataidh, air a stèidheachadh fo Earrann 57 de dh' Achd Riaghaltas Ionadail (Alba) 1973. Tha sianar bhall air a' Cho-chomataidh, a tha air an suidheachadh le na h-Ùghdarrasan Bunaiteach bhon bhallrachd aca fhèin.

Bòrd Rianachd a' Phrògraim

- 4.3 Tha Bòrd Rianachd a' Phrògraim a' cumail taice ri libhrigeadh a' Chùmhnant, a' dèanamh cinnteach gu bheil e ann an loidhne gu coileanadh na h-àrd-amasan fàs in-ghabhail, a' dearbhadh gu bheil modhan agus pròiseasan freagarrach nan àite gus an Cùmhnant a libhrigeadh, agus gu sùil a chumail air cosgais ionmhais mu choinneamh dreachd agus libhrigeadh clachan-mìle a rèir nan clàran-ama aontaiche. Tha riochdairean aig ìre Àrd-oifigear agus Stiùiriche bho na trì ùghdarras ionadail, còmhla ri riochdair bho HIE a' suidhe air Bòrd Rianachd a' Phrògraim.

Bùird Ionadail a' Phrògraim

- 4.4 Chaidh Bùird Ionadail a' Phrògraim a stèidheachadh anns na sgìrean ùghdarras ionadail far a bheil Cùmhnant Fàs. Tha iad seo a' toirt ri chèile na prìomh oifigearan an sàs le leasachadh agus buileachadh Cùmhnant nan Eilean anns gach buidheann eileanan gu taic a thoirt do ghluasad air adhart soirbheachail den Chùmhnant Fàs, agus gu meudachadh buannachd agus buaidh ionadail.

Oifis Rianachd a' Phrògraim

- 4.5 `S e dleastanas na h-oifigearan an sàs ann an Oifis Rianachd a' Phrògraim (ORP) de Chùmhnant Fàs nan Eilean co-òrdanachadh na gnìomhan deatamach gu bhith a' buileachadh libhrigeadh air Prògram Cùmhnant Fàs. Tha cosgais an ORP air a roinn eadar na trì ùghdarrasan eileanach agus air a' phàigheadh bho Bhuidseat Co-chomataidh Cùmhnant Fàs nan Eilean, a th' air aontachadh gach bliadhna. Tha na dreuchdan a leanas taobh-staigh an ORP: Stiùiriche a' Phrògraim, Oifigear a' Phròiseict, Oifigear Ionmhais (p/u). Air sgàth is gu bheil Cùmhnant Fàs nan Eilean a' còmhach trì ùghdarrasan ionadail fa leth, le sgìrean agus suidheachaidhean eadar-dhealaichte, tha gach ùghdarras ionadail air daingneachadh tuilleadh luchd-obrach a shaoradh gu taic a chur ri co-òrdanachadh agus rianachd obair a' phrògraim anns gach buidheann de dh' eileanan.

Sgrùdadh agus Aithriseachd

- 4.6 Tha tagraidhean airson sgrùdadh agus aithriseachd air an dealbh a rèir na feumalachdan suidhichte le Riaghaltasan na h-Alba agus na Rìoghachd Aonaichte airson Cùmhnantan Fàs.

■ Plana Coileanadh Bhuannachdan

- 4.7 Tha luchd com-pàirt air obrachadh leis an dà Riaghaltas gu Plana Coileanadh Bhuannachdan aontachadh dhan Chùmhnant. Tha Plana Coileanadh Bhuannachdan (PCP) a' mìneachadh lèirsinn, amasan agus targaidean do Chùmhnant Fàs nan Eilean, mar a tha toraidhean, builean agus buaidhean nam prògraman agus pròiseactan fa leth anns a' Chùmhnant agus mar a tha dùil gu bheil iad seo a' cur ri coileanadh an lèirsinn, agus a' toirt frèam-obrach gu bhith a' meas adhartais a chum rùintean ro-innleachdail a' Chùmhnant, ann an loidhne le feumalachdan an Riaghaltais. Thèid ath-sgrùdadh a dhèanamh air a' Phlana Coileanadh Bhuannachdan co-dhiù gach bliadhna.

■ Aithriseachd mu Adhartas leis a' Phrògram

- 4.8 Thèid aithisg ionmhais agus dèanadais ullachadh leis an ORP agus bidh e air ath-sgrùdadh le Bòrd a' Phrògraim agus a' Cho-chomataidh gach ràith. Thèid seo cuideachd gu Riaghaltasan na Rìoghachd Aonaichte agus na h-Alba. Bidh seo a' toirt fiosrachadh air adhartas mu choinneamh a' phlana ionmhais agus clachan-mìle a' phrògraim, a' cur taice ri rianachd chunnairt taobh-staigh a' Phrògraim. Còmhla ri aithriseachd a' phròiseact, bidh e cuideachd a' toirt fiosrachadh bhliadhnail air Plana Buileachadh ìre Prògraim.

■ Aithriseachd Pròiseict

- 4.9 Gheibhear aithisgean ràitheil aig ìre Phrògraim le fiosrachadh bho na Pròiseactan. Feumaidh luchd-tabhartais Plana goirid air Buileachaidh Pròiseict a bhith aca a bhios mar bhunait air an Tabhartas, agus air maoin a gheibhear às dèidh sin. Bidh Planaichean Buileachadh Phròiseict a' toirt cunntas air mineachadh bho Làn Chùis Gnothachais, le mion-chunntas air: iomhaigh ionmhais (maoin bho thabhartas agus maoin air a tharraing a-steach), Clachan-mìle Phròiseactan agus Builean Phròiseactan.
- 4.10 Aon uair 's gu bheil iad aig ìre buileachaidh agus a' cur airson maoin Cùmhnant Fàs, thèid iarraidh air Luchd-stiùiridh Phròiseactan aithisg ionmhais ullachadh gach mìos còmhla ri Aithisg Dèanadas Ràitheil.
- 4.11 Gach bliadhna, thèid iarraidh air Stiùirichean Phròiseactan geàrr-chunntas a thoirt air obair na bliadhna roimhe a' gabhail a-steach adhartas le na tha na Pròiseactan a cur ri Clàr Buannachdan a' Phrògraim.

■ Aithisg Dèanadas Bhliadhnail

- 4.12 Thèid Aithisg Dèanadas Bhliadhnail ullachadh le Stiùiriche a' Phrògraim stèidhichte air obair na bliadhna roimhe thar Cùmhnant Fàs nan Eilean. Thèid aontachadh ris an Aithisg Dèanadas Bhliadhnail le Bòrd a' Phrògraim agus an Co-chomataidh. Bidh Conaltradh Bhliadhnail le Riaghaltasan na Rìoghachd Aonaichte agus na h-Alba stèidhichte air an Aithisg Bhliadhnail a bhios a' dèanamh measadh foirmeil air adhartas le bhith a' buileachadh a' Chùmhnaint.

Cunnart agus Sgrùdadh

- 4.13 Tha Clàr Cunnart dhan Phrògram na àite. Tha seo fo chùram an ORP agus thèid ath-sgrùdadh le Bòrd a' Phrògraim agus an Co-chomataidh gach ràith.
- 4.14 Chaidh pròiseasan agus modhan smachd ionmhais eile a stèidheachadh airson Prògram Fàs nan Eilean ann an loidhne le Riaghailtean Ionmhais agus pròiseasan Chomhairle nan Eilean Siar gu lùghdachadh chunnart agus foill.
- 4.15 A thuilleadh air gèilleadh ri smachdan in-sgrùdaidh agus às-sgrùdaidh àbhaisteach, bidh am Prògram fosgailte ri sgrùdadh, le fòcas a thèid a dhearbhadh le Sgioba In-sgrùdaidh a' Bhuidhinn Cunntachail, gach dara bliadhna aig a char is lugha. 'S ann air a' Bhuidheann Cunntachail a bhios an uallach airson sònrachadh luchd-obrach In-sgrùdaidh ann an dàimh ri obair Prògram Cùmhnant Fàs nan Eilean. An uair a bhios an sgrùdadh dèanta thèid na toraidhean gu Riaghaltasan na h-Alba agus an Rìoghachd Aonaichte. Bidh an obair In-sgrùdaidh air Cùmhnant Fàs nan Eilean air a choileanadh ann an loidhne le Inbhean In-sgrùdaidh Roinn Phoblach.

Às-sgrùdaidh

- 4.16 Mar phàirt de shlighe Coileanadh Bhuannachdan, thatar an dùil measaidhean neo-eisimeil air builean a ghabhail òs làimh an dèidh 3 bliadhna, 5 bliadhna agus an dèidh 10 bliadhna. Thèid bun-sgrùdaidh a dhèanamh ann an 22/23. Le measaidhean leth tron teirm bidh cothrom ann fòcas às ùr agus gnìomhan leasachadh a shònrachadh ma tha cunnart ann nach eil an Cùmhnant a gluasad gu coileanadh na rùintean cosgais.

RING OF BRODGAR, ARCAIBH

- 1
- 2
- 3
- 4

ATH-LEASACHADH KNAP
Coar Buidheachas do SLC

CÙMHNANT FÀS NAN EILEAN : SGRIOBHAINN AN LÀN CHÙMHNANT

LOSGAINTIR, NA HEARADH

EILEANAN NAOMH NINIAN, SEALTAINN

Buidheachas do SIC

CÙMHNANT FÀS NAN EILEAN : SGRÌOBHAINN AN LÀN CHÙMHNAINN

FRONT COVER IMAGES:

TURSACHAN CHALANAIS, EILEAN LEÒDHAIS

CRUINN-GAOITHE, ARCAIBH
Dealbh le Colin Keldie

ÀRACH FEUSGAIN, SEALTAINN
Buidheachas do SIC

OUR ISLANDS
OUR DEAL